

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0525U000270

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 23-05-2025

Статус: Підтверджена МОН

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ МОН України № 962 від 03.07.2025 року

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Марчук Юрій Миколайович

2. Yurii M. Marchuk

Кваліфікація: к. с.-г. н., доц., 06.03.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 08.00.06

Назва наукової спеціальності: Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 04-06-2025

Спеціальність за освітою: Лісове господарство

Місце роботи здобувача: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 15, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 26.004.20

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 15, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 15, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.47.29, 76.75.75.07, 06.71.63

Тема дисертації:

1. Наукові основи формування фінансово-економічного механізму лісогосподарювання
2. Scientific foundations for forming a financial and economic mechanism for forest management

Реферат:

1. У дисертації розроблено наукові основи, зокрема теоретико-методологічні підходи та практичні рекомендації, щодо формування фінансово-економічного механізму лісогосподарювання з урахуванням викликів воєнного часу, повоєнного відновлення національного господарства, переваг євроінтеграції і децентралізації та наслідків реформування інституціональної архітектури управління лісовим господарством. На основі критичного переосмислення вітчизняних та іноземних наукових праць встановлено, що фінансово-економічний механізм лісогосподарювання являє собою комплекс форм, методів, способів, інструментів та важелів формування і розподілу фінансових фондів відновлення, відтворення та охорони лісоресурсного потенціалу і модернізації, реконструкції та технічного переоснащення об'єктів лісогосподарської та лісоохоронної інфраструктури; адміністрування, акумуляції та перерозподілу різноманітних форм лісоресурсної ренти, вилучення частини доданої вартості та прибуткових

надходжень постійних лісокористувачів; залучення, накопичення та освоєння капітальних та портфельних інвестицій у лісogосподарському виробництві та в інших фазах лісopодуктових ланцюгів; фінансування на основі угод публічно-приватного партнерства проєктів розширеного відтворення і господарського освоєння лісopесурсного потенціалу та фінансово-інвестиційного забезпечення розбудови селекційно-насінневої індустрії, а також індустрії лісовідновлення, лісорозведення, лісозаготівель, деревообробки, агролісомеліорації, рекреаційного лісокористування та лісової біоенергетики. Обґрунтовано сучасну парадигму ведення лісового господарства як базову інституціональну передумову формування фінансово-економічного механізму лісogосподарювання. Дослідження основних тенденцій лісовідновлення, лісовідтворення, лісорозведення, лісозаготівель та поводження з деревними відходами в секторі державних лісових господарств засвідчило, що у 2013-2023 роках у сфері лісового господарства України виник комплекс відтворювальних перегинів, пов'язаних з розбалансованістю породно-вікової структури лісового фонду і відповідно з погіршенням структурно-динамічних характеристик здійснення відповідних видів рубок? що вимагає інституціональної модернізації системи регуляторного впливу на процеси розширеного відтворення та господарського освоєння лісopесурсного потенціалу, який базується на традиційній для України архітектоніці ведення лісового господарства, розмежуванні господарських та контрольних-інспекційних функцій управління лісовими ресурсами та врахуванні наслідків корпоратизації сектору державних лісових господарств, через умонтування у фінансово-економічний механізм лісogосподарювання комплексу інститутів-правил. Розроблено фінансово-економічний механізм лісogосподарювання стимулюючого типу, який охоплює комплекс завдань, функцій, методів та інструментів бюджетно-податкового, фінансово-кредитного та дозвільно-регламентного впливу на постійних лісокористувачів та суб'єктів переробних ланок лісового сектора. У роботі запропоновано авторський концепт диверсифікації інституціонально-методологічного забезпечення фінансово-економічного механізму лісogосподарювання в контексті реалізації Президентської екологічної ініціативи «Масштабне заліснення України». Сформовано науково-теоретичний підхід до формування глобальної специфікації джерел фінансово-інвестиційного забезпечення лісового господарства, яка охоплює державну фінансову підтримку, приватні інвестиції, кошти, акумульовані в процесі комерціалізації екосистемних послуг лісових біогеоценозів, філантропічні та благодійні внески, офіційну міжнародну допомогу та враховує проблеми функціонування фінансових інститутів у сфері лісogосподарювання. На основі застосування методу побудови сценаріїв у дисертаційній роботі обґрунтовано чотири сценарії фінансування капітальних інвестицій в розбудову інфраструктури поводження з деревними відходами і налагодження виробництва паливних деревних продуктів та теплової і електричної енергії: 1) розбудова інфраструктури поводження з деревними відходами здійснюється за рахунок коштів державних лісових господарств та централізованих асигнувань ДП «Ліси України»; 2) інвестування розбудови інфраструктури по збиранню, сортуванню, транспортуванню та переробленню деревних відходів здійснює енергогенеруюча компанія за рахунок власних та позикових коштів; 3) фінансово-інвестиційне забезпечення розбудови інфраструктури поводження з деревними відходами відбувається на основі партнерства енергогенеруючих компаній та державних (комунальних) лісових господарств; 4) фінансування розбудови інфраструктури поводження з деревними відходами здійснюють органи місцевого самоврядування у територіальних громадах багатолісних районів.

2. The thesis develops scientific foundations, including theoretical and methodological approaches and practical recommendations for the formation of a financial and economic mechanism for forest management, taking into account the challenges of wartime, post-war restoration of the national economy, the advantages of European integration and decentralisation, and the consequences of reforming the institutional architecture of forest management. Based on a critical re-examination of domestic and foreign scientific works, it has been established that the financial and economic mechanism of forestry management is a complex of forms, methods, means, instruments and levers for the formation and distribution of monetary funds for the restoration, reproduction and protection of forest resources and the modernisation, reconstruction and technical re-equipment of forestry and forest protection infrastructure facilities; administration, accumulation and redistribution of various forms of forest resource rent, extraction of part of the added value and profitable income of permanent forest users;

attracting, accumulating and utilising capital and portfolio investments in forestry production and other phases of forest product chains; financing, on the basis of public-private partnership agreements, of projects for the expanded reproduction and economic development of forest resource potential and the financial and investment support for the development of the selection and seed industry, as well as the forest restoration, afforestation, logging, wood processing, agroforestry, recreational forest use and forest bioenergy industries. The modern paradigm of forest management is substantiated as a fundamental institutional prerequisite for the formation of a financial and economic mechanism for forest management. Research into the main trends in forest restoration, reforestation, afforestation, timber harvesting, and wood waste management in the state forestry sector has shown that in 2013-2023. A series of reproductive distortions arose in the Ukrainian forestry sector, related to the imbalance in the species and age structure of the forest fund and, accordingly, to the deterioration of the structural and dynamic characteristics of the implementation of the relevant types of logging which requires institutional modernisation of the system of regulatory influence on the processes of expanded reproduction and economic development of forest resource potential, based on the traditional architecture of forest management in Ukraine, the separation of monetary and control and inspection functions in forest resource management taking into account the consequences of the corporatisation of the state forestry sector, through the incorporation into the financial and economic mechanism of forestry management of a set of institutions and rules. A financial and economic mechanism for stimulating forestry management has been developed, covering a range of tasks, functions, methods, and instruments of budgetary, fiscal, financial, credit, and regulatory influence on permanent forest users and entities involved in the processing of forest products. The paper proposes an author's concept for diversifying the institutional and methodological support of the financial and economic mechanism of forestry management in the context of implementing the Presidential Environmental Initiative "Large-Scale Reforestation of Ukraine". A scientific and theoretical approach has been developed for the formation of global specifications for sources of financial and investment support for forestry, covering state financial support, private investment, funds accumulated in the process of commercialising ecosystem services of forest biogeocenoses, philanthropic and charitable contributions, and official international assistance. It considers the problems of financial institutions' functioning in the forestry field. Based on the application of the scenario-building method, the thesis substantiates four scenarios for financing capital investments in the development of wood waste management infrastructure and the establishment of production of wood fuel products and heat and electricity: 1) the development of wood waste management infrastructure is carried out at the expense of state forestry enterprises and centralised allocations from the State Enterprise Forests of Ukraine; 2) investment in the development of infrastructure for the collection, sorting, transportation and processing of wood waste is carried out by an energy-generating company at its own expense and through borrowed funds; 3) financial and investment support for the development of wood waste management infrastructure is provided on the basis of partnerships between energy-generating companies and state (municipal) forestry enterprises; 4) the development of wood waste management infrastructure is financed by local authorities in forest-rich areas.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Марчук Ю. М. Фактор кліматорегулятивної ролі лісів в Екологічній Конституції Землі. Екологічна Конституція Землі. Методологічні засади. За ред. акад. НАН України, д-ра екон. наук, проф. Ю. Ю. Туниці. Львів. РВВ НЛТУ України, 2011. С. 251-257.
- Швиденко А. З., Лакида П. І., Щепашенко Д. Г., Василишин Р. Д., Марчук Ю. М. Вуглець, клімат та землеуправління в Україні: лісовий сектор: монографія. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.

М., 2014. 283 с.

- Марчук Ю. М. Формування фінансово-економічного механізму відтворення лісоресурсного потенціалу в умовах децентралізації. Обліково-фінансові механізми підвищення ефективності діяльності підприємств лісового господарства України: монографія / за ред. В. В. Чудовця. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. С. 104–107.
- Марчук Ю. М., Марчук О. О. Перспективи розвитку лісового насінництва. Лісівництво і агролісомеліорація. 2006. Вип. 110. С. 165–169.
- Марчук Ю. М. Особливості використання механізмів Кіотського протоколу у лісовому господарстві України. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19.11. С. 53–57.
- Марчук Ю. М. Проблема сталого розвитку лісового господарства у контексті міжнародних зобов'язань України. Суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в регіонах. Львів. 2009. Вип. 5(79). С. 385–395.
- Марчук Ю. М. Посилення кліматорегулятивної ролі лісів у межах реальних та перспективних економічних можливостей. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19.15. С. 63–70.
- Ковалевський С. Б., Марчук Ю. М., Маєвський К. В., Курдюк О. М. Масштаби та наслідки незаконного видобутку бурштину на землях Житомирського ОУЛМГ. Науковий вісник НЛТУ України. 2017. Вип. 27(10). С. 69–72.
- Krynytskyi H. T., Lakyda I. P., Marchuk Yu. M., Tkach V. P., Polyakova L. V. Forests and forestry in Ukraine. Науковий вісник НЛТУ України. 2017. Вип. 27 (8). С. 10–15.
- Марчук Ю. М. Фінансово-економічний механізм природокористування: інституціональні засади інвестиційної діяльності. Економіка та держава. 2018. № 12. С. 35–40.
- Марчук Ю. М. Фінансово-економічний механізм природокористування: сутність, складові та перспективи удосконалення. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 24. С. 13–18.
- Марчук Ю. М. Еквівалентне вилучення лісоресурсної ренти як важлива складова фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в умовах децентралізації. Агросвіт. 2018. № 22. С. 47–54.
- Марчук Ю. М. Фінансування лісового господарства: регіональні особливості. Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». 2019. № 3. С. 357–370.
- Марчук Ю. М., Уварова В. І. Фінансово-економічний механізм лісогосподарювання: особливості та інституціональні передумови формування. Економіка та держава. 2019. № 2. С. 58–63.
- Марчук Ю. М. Фінансове забезпечення ведення лісового господарства: диверсифікація пріоритетів та джерел. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 23. С. 29–34.
- Марчук Ю. М. Фінансово-економічний механізм лісогосподарювання стимулюючого типу: завдання, функції та методи. Агросвіт. 2019. № 23. С. 25–31.
- Карпук А. І., Дзюбенко О. М., Марчук Ю. М., Кватирко О. М. Бюджетно-інвестиційна спрямованість податкового регулювання діяльності постійних лісокористувачів як фактор конкурентоспроможності лісового сектора. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 47–57.
- Карпук А. І., Дзюбенко О. М., Марчук Ю. М., Олексієвець О. М. Удосконалення фіскального регулювання діяльності постійних лісокористувачів як важлива передумова диверсифікації лісогосподарювання: інвестиційні аспекти. Агросвіт. 2020. № 9. С. 38–47.
- Карпук А. І., Марчук Ю. М., Миклуш Т. С. Фінансово-інвестиційне забезпечення комплексного природокористування в умовах децентралізації: специфіка Карпатського регіону. Агросвіт. 2020. № 7. С. 3–11.
- Карпук А. І., Марчук Ю. М., Нестор'як Ю. Ю. Фінансово-економічне регулювання нарощення потенціалу біорізноманіття лісів: перспективи імплементації передового іноземного досвіду. Агросвіт. 2020. № 4. С. 35–43.
- Марчук Ю. М., Карпук А. І., Дзюбенко О. М., Буценко Р. А. Інституціональна модернізація фінансово-економічного механізму лісогосподарювання: пріоритети підвищення результативності виконання виробничо-фінансових планів. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 19–20. С. 31–40.

- Марчук Ю. М., Карпук А. І., Дзюбенко О. М., Буценко Р. А. Інвестування модернізації основного капіталу лісового сектора як складова фінансово-економічного механізму лісогосподарювання. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 21. С. 24–35.
- Марчук Ю. М., Карпук А. І., Дзюбенко О. М., Буценко Р. А. Інструментально-методологічне забезпечення фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в умовах інституціональних трансформацій. Агросвіт. 2022. № 20. С. 37–51.
- Марчук Ю. М., Демидюк С. М., Аксаїтов Р. Ш., Доценко Т. Г. Фінансово-інвестиційне забезпечення модернізації основного капіталу лісового господарства: диверсифікація джерел та методів. Академічні візії. 2023. Вип. 23. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/532/485>.
- Марчук Ю. М., Голян В. А., Коробка Р. В., Заставний Ю. Б. Зелені інвестиції як складова фінансово-інвестиційного забезпечення екологізації національної економіки: відтворювальні та секторальні виміри. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 5. С. 19–25. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/3169/3205>.
- Kovalevskiy S. B., Marchuk Y. M., Maevsky K. V., Kurdyuk O. M. Succession processes on the territories disrupted due to illegal amber mining of Zhytomyr Regional Forestry and Hunting administration. Ukrainian Journal of Forest and Wood Science. 2019. Vol. 10(2). P. 26–40. URL: <https://forestsscience.com.ua/en/journals/tom-10-2-2019/suktsyiesiyni-protsyysi-na-tyeritoriyakh-zhitomirskogo-oblasnogo-upravlinnya-lisovogo-ta-mislivskogo-gospodarstva-porushyenykh-unaslidok-nyezakonnoho-vidobutku-burshtinu>.
- Kovalevskiy S., Marchuk Y., Maevskiy K., Kovalevskiy S., Churilov A. Environmental consequences of the adverse impact of unauthorized amber mining on forest areas of Zhytomyr region. Ukrainian Journal of Forest and Wood Science. 2021. Vol. 12(1). P. 57–67. URL: <https://forestsscience.com.ua/en/journals/tom-12-1-2021/yekologichni-naslidki-nyegativnogo-vplivu-nyesanktsionovanogo-vidobutku-burshtinu-na-lisovidilyanki-zhitomirshchini>.
- Голян В. А., Марчук Ю. М., Погуляйко Ю. М., Матрунчик Д. М., Дзюбенко О. М. Формування сучасної моделі фіскального регулювання лісогосподарювання як важлива передумова інноваційної трансформації лісового сектора України. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2024. Т. 3(56). С. 139–155. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4406/4111>.
- Novakovskiy L., Marchuk Yu., Holian V., Leonidova I., Bulysheva D., Groza V. Modern waste management strategies in context development of the green economy of Ukraine. The International Conference of Business and Innovative Technology (ICBIT). Bahrain. May 29, 2024. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-71526-6_80.
- Голян В., Марчук Ю., Матрунчик Д., Карпук А., Погуляйко Ю., Недопад Г. Фінансово-інвестиційне забезпечення розбудови інноваційної інфраструктури поводження з деревними відходами на національному, регіональному та місцевому рівнях. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2025. Т. 1(60). С. 490–510. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.60.2025.4696>.
- Марчук Ю. М., Марчук О. О. Сучасний стан генетичних резервів та плюсових насаджень дуба звичайного на Харківщині. Науковий вісник НАУ. 2006. Вип. 103. Лісівництво. Декоративне садівництво. С. 196–202.
- Марчук Ю. М., Мешкова В. Л., Борисова В. В. Методичні аспекти тривалого зберігання насіння лісових порід. Лісівництво і агролісомеліорація. 2007. Вип. 111. С. 108–175.
- Марчук Ю. М. Запровадження лише мораторію ситуацію не виправить, а навіть може ускладнити. Деревообробник. 2017. № 4 (394). С. 1–4.
- Марчук Ю. М. Дати відповідь на виклики дня. Здоров'я лісової галузі вимагає невідкладного втручання. Лісовий і мисливський журнал. 2017. № 1 (120). С. 6–8.
- Ковалевський С. Б., Марчук Ю. М., Маевський К. В., Курдюк О. М. Бурштин на території Українського Полісся: утворення, видобуток, наслідки. Лісове і садово-паркове господарство. 2017. № 13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgoc_2017_13_6.

- Марчук Ю. М. Мисливське господарство України: бізнес, елітна розвага чи соціальна послуга? Лісовий і мисливський журнал. 2017. № 3 (122). С. 22–28.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні підходи до проведення узагальнюючої оцінки результативності утилізації деревних відходів у секторі державних лісових господарств

Соціально-економічна спрямованість: підвищення рівня лісистості територій через дотримання запланованих темпів лісовідновлення та розширення масштабів лісорозведення

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0119U100908; 0118U000312; 0117U001255

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шершун Микола Харитонович
2. Mykola K. Shershun

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроєкології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, буд. 12, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стегней Маріанна Іванівна
2. Marianna I. Stehnei

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мукачівський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 36246368

Місцезнаходження: вул. Ужгородська, буд. 26, Мукачеве, Мукачівський р-н., 89600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сундук Анатолій Миколайович

2. Anatolii M. Sunduk

Кваліфікація: д. е. н., старший науковий співробітник, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут демографії та проблем якості життя Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 37404013

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 60, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Євсюков Тарас Олексійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Євсюков Тарас Олексійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Боярчук Сергій Васильович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна